

Νὰ χάνεται γοργὰ πρὸς τάνηφοι
Ποῦ φέρνει στὸ ἱερὸ τραγικὸ δάσος
Ἀπὸ τὸ μονοπάτι ποῦ πατιέται
Πάντα, καὶ πάντα ἀπάτητο φυτρώνει
Τὰ μάραντ' ἄνθια.

Ἀεροκρέμαστρο ἄλβατρο τὸν εἶδα
Γῆς κι ἄβυσσος ἀνάμεσα νὰ στέκη
Κ' ὕστερ' ἀπάνου ἀπὸ γκορεμὸ νὰ σκύβη
Καὶ μὲ τὰ νύχια του νὰ ξεροζώνη
Τὰ γρια λουλούδια.

Καθὼς τὰ ροιδικὰ ψηφία μιὰ μέρα
Στὸ πετρενὸ πειραιώτικο λιοντάρι
Σκάλισε κάποιος βάρραγγος περνώντας,
Στὴ θύμησή μου σκάλισε κι ὁ ξένος
Τὸ πέρασμά του.

ΕΝΑΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Κ' ἐκεῖ ποῦ βόσκει ὁ τάραντος, καὶ ὁ πάγος
Ἀσόντριφτος βασιτέται, στὰ ὕψη ἀνέβης,
Κι ἀγνάντερες καὶ μέτρησες μακριάδε
Τὸν κάμπο μὲ τοῦ σύγνεφου τὸ μάτι
Τὰ στραποφόρου.

Κι ἄκουσες τὰ τραγούδια καὶ τὰ γέλοια
Ποῦ γύρω σου σκορποῦσαν θεοὶ καὶ σιρίγγες,
Καὶ τὸν παράξενον ἠῶρες Κυνηγάρη,
Καὶ διάβασες βαθιὰ γραμμένα λόγια
Στὸ μέτωπό του.

Καὶ σ' ἔμαθε πὼς πῶ ἀκριβὴ ἀπ' τὸν ὕπνο
Κάτου ἀπ' τὰ κυπαρίσσια τῶν προγόνων,
Καὶ πῶ ἀκριβὴ ἀπὸ τὸνειρο, ἢ ἐνέργεια,
Κ' ἢ ζωὴ ποῦ τὴ ζῆς. Καὶ σὰν τὰ σάλλι
Τὰ κλονισμένο,

Ἔγιν' ἐσένα ἢ σκέψη. Ἀπ' τὸ ποτήρι
Τὸ ὑπέριπτο ἦπιες. Νὰ σ' ἀγγίξῃ
Δὲ θέλησες ὁ ἀκάθαρτος χυδαῖος,
Καὶ πρόσμεινες τοὺς νέους καιροὺς, μονάχος,
Γαμπροντυμένος.

Η ΜΟΥΣΑ

Κ' οἱ νέοι καιροὶ τὸν ἠῶρανε στὰ ὕψη
Καὶ τότε προσκυνήσαν' κι ὅσο ἀξίζει
Σιδερένιο καράβι τοῦ πολέμου,
Τόσο ἀξίζει στὴ θάλασσα τοῦ Λόγου
Τοῦ Σκάλδου ὁ στίχος.

Τῶν πολύθεων ἔσβυσε ἢ λατρεία
Καὶ τοῦ Χριστοῦ μαράζωσε καὶ ἢ πίστη
Κορώνα στὸ κεφάλι μου εἶν' ἢ δάφνη
Ἀκόμα ἢ βακχική καὶ ἢ ἀπολλώνια
Τὸ χέρι μου ὅμως

Τὸ γαλιλαῖο σταυρὸ κρατάει, καὶ τρέμει,
Κι ἀνήσυχια τὰ μάτια μου γυροῦν,
Γυρνώντας ἀπ' τὰ δόλωρα τοῦ κόσμου
Μέσ' στῆς ψυχῆς τᾶφεγγα βάρδια, κάτι,
Καὶ δὲν τὸ βροσκοῦν.

Πῶ πέρα ἀπ' τοὺς Χριστοὺς κι ἀπ' τοὺς
[Ὀλύμπιους,
Κ' ἐγὼ ἕνα νέο καιρὸ σὰ νὰ προσμείνω
Ποῦ ἢ θυγατέρα μου Ὀμορφιά γιὰ πάντα
Θὰ χωρίσῃ ἀπ' τὸν ἄντρα της τὸ Μῦθο,
Κι ἄλλο ἄντρα θ' ἄβρη.

Κι αὐτὸς θὰ νὰ εἶν' ὁ ἀγέλαστος ὁ Νόμος,
Ὁ ἀσάλευτος τῶν πάντων κυβερνήτης
Ποῦ νοῦ δὲν ἔχει, καὶ εἶν' αὐτὸς τοὺς ὅλους,
Τῆς ἀλήθειας ἕνας Θεὸς, καὶ λόγος
Τῆς Ἐπιστήμης.

ΕΝΑΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἐνας πόλεμος ἄσβυστος κρατιέται
Τοῦ ἐλεύτερου, τοῦ ἐνὸς, τοῦ μόνου ἀνθρώπου,
Μὲ τῶν ἀνθρώπων τὰ κοπάδια. Καὶ εἶπες
Σπάστε τὴν ἀλυσίδα, τὸνομά της
Ὅποιο κι ἂν εἶναι,

Κι ὅσο τρανὸ κι' ἂν εἶναι τὸνομά της
Καὶ σεβαστὸ καὶ λατρεμένο. Ζήτω
Τῆς ἀναρχῆς Ἰδέας ποῦ ξεσκαβώνει!
Γιούχα τοῦ ὑποκριτῆ, τοῦ δειλοῦ γιούχα,
Γιούχα τοῦ ψεύτη!

Χαρὰ στὴν ἄδη θεία, στὴν Ἰδέα,
Στὸ μέτωπο ποῦ λάμπει καὶ δὲ σκύβει,
Στὸν ἀνθρώπο ποῦ ἐμπρὸς τραβάει, καὶ φράχτη
Δὲν ὑπομένει καὶ κρατάει τὴ φλόγα
Ποῦ καίει τὰ πάντα!

Καὶ εἰρήνη καὶ τιμὴ σὲ κείνους ποῦ ἦρθαν
Δυτροπῆδες καὶ πέσανε σφαχτάρια
Καὶ μὲ κορμιὰ στοιχειώσαν ἀντρεπωμένα
Τὸ γιοφύρι ποῦ ἀργὰ θὰ μᾶς περάσῃ
Στὴ νέα τὴν πλάση!

Τὸ λάβαρο τοῦ ἐλεύτερου, τοῦ μόνου,
Τοῦ ἐνὸς, τοῦ καταλύτη καὶ τοῦ πλάστη,
Γιγάντικα τὸ κράτησες, καὶ ἀνέβης,
Καὶ φάνταξε στὰ δυὸ σου χέρια ἐκεῖνο
Σὰν κόσμος ὅλος.

Τὰ ἔργα σου σὰν πέτρες εἶναι, πέφτουν,
Χτυπᾶν, σεισμοὺς, ραῖζουν, ἀπ' τὸ χάσμα
Ποῦ ἀνοίγει, βγαίνουν ἄντρες ὀροτομοί,
Καὶ οἱ Στόκιμανοὶ καὶ οἱ Μπρόντηδες καὶ οἱ
Καὶ οἱ Παραβάτες. [Σόλνες

Τὸ χάσμα ποῦ ἀνοίξε ὁ σεισμοὺς τὸ στρώνουν
Θανατορῆς μοσκοβολίας λουλούδια,
Θυγατέρες σου ἀμίλητες, γυναικες,
Τῆς ἀρρώστιας, τῆς ἀμαρτίας, τῆς μύρας
Σωδιῆς καὶ σφίγγες.

Καὶ νὰ ἢ Θαλασσινὴ καὶ νὰ ἢ Ρεβέκκα
Κ' ἢ ξέχωρη ἀντρογύναικα Ἐντα Γκάμπλερ,
Κ' ὕστερα ἐσεῖς, Σολβέγιες, Αὐρηλίες,
Ἄγγες, τοῦ ἀνθρώπου θεῖες ξαναγεννητρες
Μὲ τὴν ἀγάπη.

Τῆς λίμνης καὶ τῆς φιορδας καὶ τοῦ δάσους
Καὶ τοῦ βουνοῦ εἴζες καὶ πάχες καὶ ἴσκιος,
Καὶ τωρινὰ καὶ ἀρχαῖα τὰ πλάσματά σου
Δείχνονται σὰ βλαστοὶ μιᾶς μακροσμένης
Μυθικῆς Σάγας.

Βασανισμένα ἀπ' τὴν Ἰδέα, πατᾶνε
Μὲ τῆς ζωῆς τὸ πάτημα τῆ γῆς μας,
Μὰ βλέπουν μὲ τὰ μάτια ἐνὸς ὄνειρου,
Μὲ τὴ σιωπῆ τῆς νύχτας συνορεύει
Τὸ μίλημά τους.

Τὰ μάξια τους τὰ σέρνουν τᾶσπρα τᾶτια
Τοῦ μυστηρίου τὰ στοιχειωμένα ἄλλοιά του
Ὅποιοι ἀψηφῆση τὸ χαμὸ στὸ ἀνέβα
Τῶν πύργων τῶν ἐφτάψηλων ποῦ χιζοῦν
Καὶ ἢ Τραγοῦδια

Χωρὶς τὸ μετρημένο, ὅλο ἀρμονία
Δρόμο της δταν εἶτανε Ἀθηναία,
Χωρὶς τὸ κοσμοπλάνητο μεθῶσι
Ἀπ' τὸ κρασί τοῦ Ἄγγλου, νὰ τὴν πάλι
Τροπαιοφόρα!

Η ΜΟΥΣΑ

Τὰ πρῶτα του ἔργα θαυμασὰ ἱστορίζουν
Τῆς σκαντιαβικῆς φυλῆς τὴ δόξα

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ

104. Κι' ὁ Ἰναρος τοῦ Ψαμμητίχου, Λίβης,
βασιλεῖς τῶν Λιβηδῶν, τῶν δίπλα στὴν Αἴγυπτο,
ἔχοντας πάτημα τὴ Μάρια, τὴν πολιτεία ἀπάνου
ἀπὸ τὸ Φάρο, ἀποστάτησε τὰ περισσότερα μέρη τῆς
Αἴγυπτος ἀπὸ τὸ βασιλεῖα Ἀρταξέρξη, καὶ παίρνων-
τας ὁ ἴδιος τὴν ἀρχὴν προσκάλεσε τοὺς Ἀθηναίους.
Κι' ἀφτοὶ—ποῦ τότες ἔτυχε νὰ στρατεύουνε στὴν
Κύπρο μὲ 200 καράβια δικὰ τους καὶ συμμαχικά—
παράτησαν τὴν Κύπρο κι' ἦρθαν, κι' ἀφοῦ βάλανε
στὸ χέρι τὸν ποταμὸ καὶ τὰ διὸ μέρη τῆς Μέρφης,
ἔπειτα πολεμοῦσανε μπροστὰ στὸ τρίτο μέρος ποῦ
λέγεται Ἀσπροτεῖχι κι' ὅπου εἶχαν κλειστῆ ὅσοι
Πέρσες καὶ Μῆδοι ξέφυγαν (75) ἢ ὅσοι Αἴγυπτινοὶ
δὲν ἀποστατήσανε μὲ τοὺς ἄλλους.

(75) Καταφυγόντες. Γράψε ἀποφυγόντες. Πρβ. 114
ὅσοι ἐς Νίδαϊαν ἀπέφυγον κλπ. Ἡ φράση ἐνῆσαν-
ὅτι καταφυγόντες εἶναι κομικία.

105. Κι' ἔκαναν μιὰ μάχη μὲ Κορθίους κι'
Ἐπιδαβριῆτες οἱ Ἀθηναῖοι στοὺς Ἀλιαδες ὅπου ἀρ-
μένισαν (76) καὶ βγήκαν ὄξω στὴ στεριά· ἀφτὴ τὴ
νίκησαν οἱ Κορθίοι. Ὑστερα θαλασσομάχησαν οἱ
Ἀθηναῖοι μπροστὰ στὴν Κεκρυφάλεια πρὸς ἀρμάδα
Πελοποννησιώτικη, καὶ κέρδισαν οἱ Ἀθηναῖοι. Καὶ
σὲ λίγο, ξεσπώντας πόλεμος τῶν Αἰγενητῶν κι' Ἀ-
θηναίων, γίνεται σιμὰ στὴν Αἴγινα μεγάλη θαλασ-
σομάχη, ὅπου εἶχαν κι' οἱ διὸ μαζί τους τοὺς συμ-
μάχους τους, καὶ νίκησαν οἱ Ἀθηναῖοι, ποῦ πῆραν
70 καράβια καὶ βγήκαν ὄξω στὴν Αἴγινα καὶ τὴν
πολιορκοῦσανε μὲ στρατηγὸ τὸ Λεωκράτη τοῦ Στρά-
βου. Ἐπειτα, θελοντας οἱ Πελοποννησιῶτες νὰ βο-
θήσουν τοὺς Αἰγενητες, ὄχι μοναχὰ περάσανε στὴν
Αἴγινα 300 ὀπλίτες, βοηθοὺς πρὶν τῶν Κορθίων κι'
Ἐπιδαβριτῶν, παρὰ ἔπιασαν καὶ τὰ ἄκρα τῆς Γε-
ράνιας, καθὼς καὶ κατέβηκαν οἱ Κορθίοι μὲ τοὺς
συμμάχους στὴ Μεγαρική, μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς δὲ θὰ
μποροῦσαν οἱ Ἀθηναῖοι νὰ βοηθήσουν τοὺς Μεγαρί-
τες, μὲ τόσο στρατὸ ποῦ τοὺς ἔλειπε στὴν Αἴγινα
καὶ στὴν Αἴγυπτο· ἢ κι' ἂ βοηθήσουν, πὼς θὰ λύ-
σουν τὴν πολιορκία τῆς Αἰγινας. Οἱ Ἀθηναῖοι ὅμως

(76) ναυσὶν ἀποδίδωσιν δὲν πέσι. Ὁ Herwerden ἐο-
θελεῖ τὸ ναυσὶν.

τὸ στρατὸ τους μπροστὰ στὴν Αἴγινα δὲν τὸν κού-
νησαν, παρὰ ἀπὸ τὴν Ἀθῆνα τρέχουν οἱ πῶ ἠλικιω-
μένοι τοῦ λοιποῦ στρατοῦ κι' οἱ πῶ νιοὶ στὰ Μέ-
γαρα μὲ στρατηγὸ τὸ Μυρωνίδη. Τότες, ὕστερα ἀπὸ
μάχη μὲ τοὺς Κορθίους ἰσόζιαστη, χωρίστηκαν μὲ
τὴν ἰδέα αἱ τὰ διὸ μέρη πὼς δὲ βγήκανε νικημένοι.
Μὰ μόλις ἔφυγαν οἱ Κορθίοι, ἐφτὺς οἱ Ἀθηναῖοι—
ποῦ ἀληθινὰ εἶχαν κάπως κέρδιση— ἔστησαν τρό-
παιο· κι' οἱ Κορθίοι, ποῦ τοὺς κιοτολογοῦσαν οἱ δη-
μογερόντοι τους στὴ χώρα, ξανατομαστήσαν καὶ σὲ
καμιά δεκαριά μέρη μέσα ἦρθαν κι' ἀντίστησαν τρό-
παιο κι' ἀφτοὶ ὡς νικητάδες. Τότες οἱ Ἀθηναῖοι,
τρέχοντας ὄχι τὰ Μέγαρα ὄξω, λιανίζουσαν ὅσους ἔστη-
ναν τὸ τρόπαιο, ἔπειτα ρήχτηκαν καὶ στοὺς ἄλλους
καὶ τοὺς νίκησαν.

106. Κι' ἐνῶ ἐκεῖνοι ποδιζάνε νικημένοι, ἕνας
τους ἀρθιμὸς ἀρκετὰ μεγάλος, κομμένος ἀπὸ τὸ λοιπὸ
στρατὸ, ἔχασε τὸ δρόμο κι' ἔπεσε σ' ἕνα ἰδιωτικὸ
μετόχι μέσα, ποῦ ἔτυχε γύρω του ἀνοιγμένο χαντά-
κι μεγάλο δίχως ἔβγα. Ἀφτὸ σὰν τὸ εἶδαν οἱ Ἀθη-
ναῖοι, τοὺς ἔφραξαν τὸ δρόμο κατὰ πρόσωπο μὲ τοὺς
ὀπλίτες, καὶ στήνοντας κύκλω τοὺς ἀλαφρόπιστους
πετροσκοτώσαν ὅλους μέσα ἐκεῖ, καὶ σταθῆκε ἀφτὸ
μεγάλη σφοδρὰ τῶν Κορθίων. Τὸ πλῆθος ὅμως τοῦ

Και της πατρίδας τη δροσιά· ή λαχτάρα
Πλάτυνε μέσα του ύστερα, και ζώνει
Την Άνθρωπότη.

Και κανείς για να μὴν τονε ταράξη
Στὸ μέγα ἀγκάλιασμά του, σκληρὰ διώχνει
Κάθε ζώη συντροφική και ἀγάπη,
Και της πικρῆς τῆς μοναξιάς προβάλλει
Ἡρώας και κράχτης.

ΕΝΑΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Τῆς Άνθρωπότης ἴδιον τὰ πρώτα
χρόνια μου ἐμένα τὰ θρασὰ θαμπώνει,
Και πρὸς αὐτὸ παρόδερα πειτώντας,
Ἵσο πού με γονάτισ' ἕνα χέρι
Και με καρφώνει

Μπροστὰ σὴν ἄγια εἰκόνα τῆς Πατρίδας·
Και λέω γονατιστὸς και καρφωμένος·
«Ὁ, τι κρατῶ, ἀπὸ σένα, και γὰ σένα!»
Και τὸ πνέμα μου βλέπω νὰ τὸ ὑψώνουν
Διπλὰ φτερούγια,

Ἡ μοναξιά και ἡ συντροφιά· δὲ φτάνει
Τὸ ἕνα, φτερό, παραδαρμὸς μὲς' σιάδεια,
Τὰ δυὸ σὲ ὑψώνουν ρήγισσα, ὦ Ἰδέα!
Μόνος κ' ἕνας ἐγὼ, γὰ νὰ δουλέψω
Γιὰ σὲ, ὦ πλήθη!

Κοιμάται σὶα χτηνώδικα κορμιά σας
Μιά θεία ψυχή· νὰ τὴν ξυπνήσω θέλω
Μὲ τὰ χείδια τοῦ Λόγου και τῆς λύρας,
Μὲ τὸ δαρμὸ τοῦ βούνευρου, και μ' ὄπι
Χινλάει και σφάζει.

Και κανενὸς πατέρα ἀπὸ τῆ Σπάρτη
Και τάφου κανενὸς ἀπ' τὴν Ἀθήνα
Τὰ κόκκαλα δὲν πῆγα νὰ ξεθάψω
Νὰ τὰ χίσω σὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ μου,
Γιὰ νὰ φαντάζω.

Στὸ χτεσινὸ τὸ χῶμα, πού τὴν ξέρει
Τῆ δάφνη, και τὸ γγίξεις και ἀναβρῶζει
Τὸ νερὸ τὸ ἀρμυρὸ σὰ θυμωμένο,
Ἐκεῖ πού ὁ Μπαῦρον ἐκλείσας τὰ μάτια,
Πρωτόειδα σε, ἦλιε!

Η ΜΟΥΣΑ

Κοίματα πλήθια ἀπάνου σου τὰ πῆρες
Δικά σου, πατρικά, προγόνων, δλων·
Ἵλα θὰ τὰ πληρώσης, δὲ θὰ ζήσης.

Και σὴν πηγὴ τοῦ ἡλιου μέσα, ἡ νύχτα
Θὰ σὲ ρουφήξει!

ΕΝΑΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Ἵ Μοῦσα, ὡς μὴ ταράξη οὔτε ἀπὸ μένα,
Οὔτε ἀπὸ σὲ ματιά, και σ' ὄποια βιάθη,
Τὸ σιωπηλὸ κάρφωμα τοῦ ματιοῦ μας
Ἵπάνου στοῦ μεγάλου τὴν εἰκόνα
Πού μᾶς γιομίζει.

Η ΜΟΥΣΑ

Τὸν ξανάειδα. Στὸ χιόνι τῆς κορφῆς τοῦ
Λαμποκοπούσε ὁ ἡλιος μιάς Βαλχάλας·
Στὰ πόδια τοῦ ἕνας πέλεκας και μιά ἄρπα,
Τοῦ Σκάλδου και τοῦ Βίκιγγα τὰ ὄπλα,
Τὸν καρτεροῦσαν.

Κοιμισμένος. Μιά ὑπέρθεη γυναῖκα
Στὸν κόρφο τῆς τόνε σφιχτοκρατοῦσε
Και τῆς πιστῆς Σολβέγιας τὸ τραγοῦδι
Ἵπάνου ἀπὸ τὸν ὕπνο τοῦ καλοῦ τῆς
Τοῦ τραγουδοῦσε :

«Στὴν ἀγκυλιά μου πέρασε ἡ ζωὴ σου
Κανακενιά· κουράστηκες· κοιμήσου,
Δατρεντέ μου, σὲ ξενυχτίζω». — Ποιά εἶσαι ;
Μοῦ ἀποκριθῆ· «Ἡ γυναῖκα τοῦ Θανάτου,
Ἡ Ἀθανασία»!

3 τοῦ Θεριστή 1906.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΜΥΣΤΡΑ

28 τοῦ Μαγιοῦ.

Δάφνη μου, καλή μου Δάφνη!
Σοῦ γράφω τὸ πιτάκι μου αὐτὸ — πού δάκρυα
καυτερὰ ἀγάπης και πόνου τὸ ραντίσανε — ἀπὸ τὴν
ὄνειρεμένη σου Πομπή τῆς μεσοχρονιάτικης Ῥωμιο-
σύνης, ἀφ' τὰ ψηλά και χιονοσκέπαστα κορφοβούνα
τοῦ Ταῦγετου και ἀπὸ τῆς τρισένοδου ὄχθης τοῦ γορ-
γοπόταμου Εὐρώτα, τῆς πλούσιας σὲ δάφνης και μυρ-
σίνης. Σοῦ γράφω γιατί σένα πάντοτε συλλογίζομαι,
σένα παντοῦ φαντάζομαι και τὴ δική σου, Δάφνη
μου, ζωγραφικὰ ἔχω μὲ χρώματα ἄγνωστα στοὺς
ζωγράφους ζωγραφισμένη μὲς' σὴν ψυχὴ μου, σὴν
ψυχὴ μου, σὴν καρδιά μου και στὰ μάτια μου. Ἐσοῦ

μὲ μέθυσεσ τὰ φάνταστο μεθύσι τοῦ ὄνειρου κ' ἐσοῦ
μοῦ χάρισεσ τὴ δύναμη γὰ νὰ σοῦ χτίσω τὰ τεχνο-
σκαλισμένα παλάτια πού σοῦ πρέπουνε· ἀπὸ σένα
δανείστηκα τὸ ἅγιο ἐκεῖνο φῶς, πού μὲ δαῦτο τώρα
ξεχωρίζω καθάρια τὰ γύρω μου, τὸ φῶς τῆς καλω-
σύνης και τῆς ἀγάπης· ἐσοῦ, και πάλιν ἐσοῦ, μέρα
και νύχτα στὰ θηκες ἡ μόνη μου Ὀδηγήτρα στὰ πέ-
ραντα τῆς ζωῆς μου πέλαγα, πού τὰ δέρνουν — ὡ-
μένα—ἀδιάκοπα βορριάδες μανισμένοι κ' ἄγρια κύμα-
τα. Ἐσοῦ ἀγάπη μου, ὁ μόνος μου καλοθελητῆς μου·
και τὰ πάντα πέρα και πέρα σὲ σένα χρωστάω.
Σκλάβος σου λοιπὸν ἀληθινὸς, ἀσύγκριτος σὴν πί-
στη δουλευτῆς σου, πρόθυμος σὸ θέλημά σου και
στὸν κάθε σου ὄρισμὸ ὡς εἶμαι πάντοτε, ὦ πάναγνη
κόρη, ὦ τοῦ ποιητῆ μου Μυριάνα. Γιὰ σένα ὡς δου-
λεύω πάντοτε—καθὼς δουλεύω τώρα, γὰ λόγου σου
κυρά μου, σὲ τούτη δὴ τὴν πένεκτη και ρημασμένη
χώρα—ὡς δουλεύω τρινηχτερὰ και μεγαλόπρεπα
και ὡς εἶμαι πάντοτε τῶν διαδασμάτων μου ἀναδεν-
τράδι και τῆς δουλειᾶς μου βλάστημα ὄχι σοφὰ βι-
βλία, οὔτε κανένα ἄλλο χάρισμα, παρὰ μόνον ὁ δικός
σου ἔπαινος και τὰ δικά σου τὰ γλυκὰ χαμόγελα...

Μυστοῦ 1 τοῦ Θεριστή.

Θυμῶσαι. Δάφνη, τὴ φεγγαροστόλιστη ἐκεῖνη
βραδιά τοῦ Μαγιάπριλου.—Ὡ τί ἀξέχαστες οἱ ὥρες
τῆς βραδιάς ἐκεῖνης, τῆς φεγγαροστόλιστης, πού
περάσαμε οἱ δύο μας μὲς' στὸ βραγιασμένο κήπο σου,
πού δροσοπρασίειζεν ὑλόκληρος, μαλακὸς, τρυφερὸς
και μυρωμένος σὰν τὰ στήθη σου. Χαρούμενη — θυ-
μῶσαι;—ὄλη ἡ Πλάση εἶχε ντυθῆ τὴν πιὸ καλύ-
τερη φορεσιὰ τῆς· τὰ δέντρα μὲ φουντωμένους τοὺς
κλάδους, πρᾶσινα-πράσινα, γλαυκὸζώστα και ἀσά-
λευτα ἀπόπνιγαν λαμποκοπώντας τὴ γαλήνη δίχως
τὴν παραμικρὴ θολούρα· ἡ θάλασσα πέρα σιγαλὴ
και καταγάλανη· ὁ οὐρανὸς δλόφοτος· οἱ ζέφυροι
ἐλαφροὶ-ἐλαφροὶ παίζαν μὲ τὰ μαλλάκια σου και
χάιδευαν ἀπαλὰ-ἀπαλὰ τὴν ὄψη σου· τὰ πουλιὰ
ταῖρι-ταῖρι κελαϊδοῦσαν τὸν καιρὸ τῆς ἀγάπης και
κελαϊδοῦσαν και σένα Δάφνη, ἐνὼ τάνθη και τὰ κα-
λοῦδια τοῦ κήπου σου σὲ χαιρετοῦσαν και σὲ καλη-
σπέριζαν κόκκινα, ἀγνὰ και δροσερὰ, σὰν τὰ βόδινα
και εὐωδισμένα χεῖλη σου. Κ' ἐσοῦ πρόσχαρη καθὼς
πάντοτε, μαγεμένη μὲ τὴ γλυκὴ ἀρμονία τῆς ξανα-
γεννημένης δλόγουρά σου Δημιουργίας μὲ τραγοῦδα-
γες τραγοῦδια πού ξεπέρασαν και τοὺς ρυθμούς τοῦ
Ὀμήρου, και μοῦ κρουροφιδύριζες τὰ ὄνειρα τὰ γίνωτα

στρατοῦ τους γύρισε πίσω στὴ Κόρθο.
107. Ἀφτὴ τὴν ἐποχὴ ἄρχισαν οἱ Ἀθηναῖοι νὰ
χτίζουν και τὰ μακροτεῖχια τὰ ὡς στὴ θάλασσα, τὸ
Φαληρικὸ καθὼς και τὸ Πειραιώτικο. Κι' ἔταν οἱ
Φωκιδιῶτες στρατέψανε στὰ Δωρικοχώρια, τῶν Λα-
κώνων τὴ μάνα πατρίδα—δηλαδή Βοῖο, Κυτίνιο και
Ἐρινεῶ—και κυριεψαν ἕνα τους, οἱ Λάκωνες μὲ κε-
φαλὴ τὸ Νικομήδη τοῦ Κλεοπρότου ὡς ἐπίτροπο
τοῦ βασιλεῖ Πλειστοάναχτα, γιοῦ τοῦ Παψανία,
ἀνήλικου ἀκόμα, πῆγαν βοήθησ τῶν Δωριέων μὲ
1500 ὄπλιτες δικούς τους και 10,000 συμμαχικούς,
κι' ἀφοῦ ἀνάγκασαν τοὺς Φωκιδιῶτες νὰ παραδε-
χτοῦν ὄρους και νὰ δώσουν πάλι τὴν πολιτεία, πῆ-
ραν τὸ δρόμο πίσω. Μὰ τοῦ γυαλοῦ μεριά, ἂν ἤθε-
λαν περνώντας τὸν Κρισαῖο κόρφο νὰ μεταβιθαστοῦ-
νέ, εἶταν ἔτοιμοι οἱ Ἀθηναῖοι ν' ἀρμενίσουνε γύρω
και νὰν τοὺς ἀμποδίσουν· διάμεσα τῆς Γεράνιας πάλι
δὲν τοὺς φαινότανε ἀκίνητο ὅσο κρατοῦσαν οἱ Ἀ-
θηναῖοι τὰ Μέγαρα και τῆς Πηγῆς (77). Γιατὶ εἶναι
κακότοπι ἡ Γεράνια και τὴ φρουροῦσαν πάντα οἱ
Ἀθηναῖοι, κι' ἐβλεπαν πὼς εἶχανε τότεσ σκοπὸ νὰν
τοὺς ἀμποδίσουν κι' ἀπὸ κεῖ. Ἀποφασίσανε λοιπὸν νὰ

σταθοῦνε (78) στὴ Βοιωτία και νὰ λογαρίσκουν μὲ
τὴ τρόπο νὰ διαδοῦν πέρα πιὸ ἀκίνητα. Μέρος ὁ-
μῶς και κάτι Ἀθηναῖοι τοὺς καλοῦσαν (79) κρυφὰ
μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ ρήξουν τὴ δημοκρατία και νὰ στα-
ματήσουν τὸ χτίσιμο τῶν μακροτεγιῶν. Μὰ τρέξα-
νε νὰν τοὺς χτυπήσουν οἱ Ἀθηναῖοι σύψυχοι και Ἵρ-
γίτες 1000 κι' ἀπὸ τοὺς ἄλλους συμμάχους ὄσοι ὄ-
σοι· τὸ σύνολο ἀνέβηκε σὲ 14,000. Και βγήκανε νὰν
τοὺς χτυπήσουνε θαρρώντας τους πιασμένους στὰ στε-
νά, μέρος ὄμως και γιατί ὑποψιάστηκαν καταργημὸ
τῆς δημοκρατίας. Σύμφωνα μὲ τὴ συμμαχικὴ συνθή-
κη ἦρθε στοὺς Ἀθηναίους και Θεσσαλικὸ ἵππικὸ, πού
ὄμως τὴν ὥρα τῆς συμπλοκῆς ἀλλαξοτάχτηκε μὲ
τοὺς Λάκωνες.
108. Στὰ χέρια ἦρθαν σὴν Τανάγρα τῆς Βοιω-
τίας, και νίκησαν οἱ Λάκωνες κι' οἱ συμμάχοι κι'
ἐγινε φόνος και τῶν διονῶν πολὺς. Τότεσ προχώρησαν
οἱ Λάκωνες ὡς στὴ Μεγαρικὴ, ὄπου δεντρόκοψαν τὸν

τόπο κι' ἐπειτὰ φύγαν σὴν πατρίδα τους διάμεσα
τῆς Γεράνιας και τοῦ Ἐξαμιλιῦ. Οἱ Ἀθηναῖοι πάλι
62 μέρες ὕστερα ἀπὸ τὴ μάχη στρατέψανε στὴ Βοιω-
τία μὲ στρατηγὸ τὸ Μυρωνίδη, και νικώντας τους
Βιωτοὺς στὴ μάχη τῶν Οἰόφυτων ὄρισαν ὄλα τὰ
χωρῶρια τῆς Βοιωτίας και τῆς Φωκίδας, γρέμισαν δλό-
γουρὰ τὸ τεῖχ' τῶν Ταναγραίων, πῆραν 100 ὄμηρους
τῶν Λοκρῶν τῶν Ὀπούντιων τοὺς πλουσιώτατους,
και ζετέλιωσαν τὰ δικά τους τὰ μακροτεῖχια. Ἐ-
πειτα συνθηκολόγησαν κι' οἱ Αἰγενῆτες μὲ τοὺς Ἀ-
θηναίους, και δεχτήκανε νὰ ζετειχιστοῦν, νὰ παρα-
δώσουν τὸ στόλο τους, και κατόπι νὰ πλερώνουνε
χρήματα ὄριστά. Μὲ στρατηγὸ τὸν Τολμίδη τοῦ Τολ-
μαίου ἀρμενίσαν οἱ Ἀθηναῖοι γύρω και τὴν Πελο-
πόννησο, ἐκαψαν τὸ καρποστᾶσι τῆς Λακωνίας,
πῆραν τὴν Κορθινὴ Χαλιίδα, και πατώντας τὴ στε-
ριὰ νίκησαν σὲ μιά μάχη τοὺς Σικωνίους.
109. Στὴν Αἴγυπτο οἱ Ἀθηναῖοι κι' οἱ συμμα-
χοὶ ἔακολουθοῦσαν πάντα, και τοὺς ἀντίκρυσε ἐκεῖ
πόλεμος κάθε λογῆς (80). Στὴν ἀρχὴ δέσποσαν τὴν
Αἴγυπτο οἱ Ἀθηναῖοι, και τότεσ στέλνει ὁ Πέρσης
βασιλεῖς στὴ Σπάρτη ἕναν Πέρση τὸ Μεγάβαλο μὲ

(77) Δὲν τὸ βρῆκε ὁ Σχολιαστῆς και τὸ βγάζει ὁ
Hude.

(78) περιμεῖνασι. Γράψτε παραμεῖνασι. Συχνὸ τὸ
λέθος.
(79) ἐπήγον Νομίξω ἐπήγοντο (πού πρώτα ἔως
ἐγινε ἐπήγοντ') Ἐπάγω= παρακινῶ νὰ πάω. Τὸ ἐπα-
ρακινῶ νὰ ἐρθεῖσ πού θέλει ἔδω ἡ ἔννοια λέγεται, νομί-
ξω, πάντα μὲ τὴ μέση φωνή.

(80) πολέμων. Νομίξω πολέμου. Ηρβ. 7,29 πάντα
ἔδω· καθαισθητικὸ ὄλεθρον.

συστά, συγκινείται και βλέπεις στα μάτια του ένα μαργαριταρένιο δάκρυο. Και τότες νιώθεις την καρδιά σου γεμάτη από αγάπη για τον καλό σου τόν πατέρα.

Ότα μιλείς, όλοι προσέχουνε σε σένα και κάπου κάπου σε χεροκροτούνε. Και σύ έννοεις τή θέση σου και κρατάς τό σοβαρό, σά μεγάλος άνθρωπος. "Αί είναι ώραία πολύ ώραία εκείν' ή μέρα· και κοντίθει, κ' έφτασε, και δέ μνήσκει παρά μιὰ μονάχη βδομάδα! Φαντάσου όμως να μην ξέρεις ν' αποκριθείς στα ρωτήματα και να ξεροκοκκινίζεις· πώ πώ ντροπή! Και τότες να βλέπεις μερικούς να κρυφογελούνε με κακοδουλιά, ω Θεέ μου, Θεέ μου! "Ας πά να πάρω τὰ βιβλία μου και να ήρθω να καθίσω να μελετήσω, να μελετήσω, να 'μαι έτοιμος για τον άγώνα (βγαίνει).

Λυκούργος (μόνος)

Γκούχου! γκούχου! γκούχου! ύστερ' από μιὰ βδομάδα, λέει, έχουμ' εξετάσεις· λέει· δηλαδή άνοησίες, δηλαδή παραγκιοζιλήκια, δηλαδή βάσανα για τό τίποτε. Χμ! εξετάσεις! όμορφα, μά την άλήθεια, σου στολίζουν εκεί την αίθουσα σαν Έκκλησιά, κ' ήμεϊς πάλι' εκεί και καθούμαστε σαν κοΰκλες κ' έρχονται' τόσος κόσμος ν' ακούσουνε να τούς πούμε τί; μπουσι-κάδες: τό έψιλο είναι βρακκι, τό ήτα είναι μακαράνι, τό έλφα είναι δίκρανο. Και λοιπόν ο δάσκαλος γλυκά γλυκά και με γελαστό πρόσωπο τώρα, όχι με σουφρωμένο, σά στην παράδοση: Λέγε σύ παιδί μου, ποιὰ όνόματα περιέχει ή τρίτη κλίση; Και σύ— ή τρίτη κλίση περιέχει όνόματα... γχ... μχ... όνόματα... Και τί θαρρείς γίνεται σ' άφτό τό μεταξί; όλοι γκουρλώνουν τις μάτες τους και τις καρφώνουν άπάνου σου και περιμένουνε με διαφέρο, σαν πώς θα τούς πεις, πώς ή τιμή του κρασιού ή του λαδιού ύψώθηκε. Και σύ ξεκλουθίς να ξυέσαι εκεί που δέ σε τρώει: Περιέχει όνόματα... όνόματα... Κι όλοι σ' άγριοκοιτάζουνε σά να σκότωσης τον άδερφό τους, γιατί δέν ξέρεις ποιὰ όνόματα περιέχει ή τρίτη κλίση. Μά τί με μέλει έμένα; ντύνουμαι, στολίζουμαι, πάω σχολείο, και την ώρα που θ' αρχίσουμε, τό κόβω λάσπη άπ' την πίσω πόρτα. "Ας πάω τώρα να παίξω λιγάκι. (βγαίνοντας κουντρίεται με τον Τάκη).

Τάκης

"Αχ! καημένε, δέ βλέπεις μπροστά σου.

Λυκούργος
"Ω! καλώς τον Τάκη· τ' είν' άφτό, Τάκη;
Τάκης
"Η σάκκα μου.

Λυκούργος
Τί του κάκου κοπιάζεις και άνόητα σπουδάζεις, τ' είν' τό άλφα και τό βήτα και τό γάμμα, δέλτα, ζήτα; "Αφησε άφτήν την τρέλα και... να πά να παίξουμ' έλα.
—Τό κατάφερα.

Τάκης
Πώς; να παίξουμε; Καλά και δέ συλλογιέσαι τις εξετάσεις;

Λυκούργος
Κολοκόθια· εξετάσεις. Οί εξετάσεις είναι για τούς κουτούς.

Τάκης
Πώς για τούς κουτούς;

Λυκούργος
Νά, για κείνους που είναι τόσο άνόητοι, ώστε να πηγαίνουν εκεί και να γίνονται τό περίγελο των άλλων.

Τάκης
Μπα! καλ' έγω νομίζω, πώς όταν εισ' έπιμελής, σε θαμμάζουν οί άλλοι κι όχι σε γελούνε.

Λυκούργος
Ναι, μά γώ δέν είμ' έπιμελής.

Τάκης
Γίνε.

Λυκούργος
"Α! τό κατάφερες. Τώρα στα γεράματα ν' αφήσουμε τά παιχνίδια και να γίνουμ' έπιμελήδες. Χαράς τή γνώση σου!

"Αφησε άφτήν την τρέλα και να πά να παίξουμ' έλα.

Τάκης
Λυκούργε, δέν είμαι με τή γνώμη σου.

Λυκούργος
Τόσο τό χειρότερο για σένα. "Εγώ· φίξε μου, Τάκη, και γλύστρηξά.

Τάκης
Που πάς, Λυκούργε! αί!—Περίεργο παιδί, να ναι τόσο έξυπνος και να μην αγαπά τά γράμματα!

* τρηός (= έλαφρός 'Ηεύχ.)—τρηός—τρηός.

Πατέρας (κρατώντας άπ' τ' άφτί τό Λ.)
Και δέ βλέπεις τον άδερφό σου, άνόητε, πόσο είν' έπιμελής; Δέν ντρέπεσαι ενώ είσαι μεγαλύτερος!

Λυκούργος
Πατέρα...

Πατέρας
Δέ συλλογιέσαι, πώς την Κυριακή έχει' εξετάσεις;

Λυκούργος
Συμπάθειο, πατέρα...

Πατέρας
Δέν έχεις καθόλου φιλότιμο άπάνου σου; θείεις να μης ντροπιάζεις;

Λυκούργος
"Οχι. Θα καθίσω να μελετήσω.

Πατέρας
Βίβλια να μελετήσεις! Κάθου εδώ με τον άδερφό σου να μελετήσεις, ως που να σάς φωνάξω εγώ. (φίβγει).

Λυκούργος
Τάκη, την έπαθα· ίσα ίσα στη σκάλα τον ήβρα κι άνέβαινε.

Τάκης
Δέ σου λέγα γώ να καθήσεις να μελετήσουμε;

Λυκούργος
Τί να σου πώ, καημένη Τάκη. "Οχι πώς δέ' αγαπώ τά γράμματα, μ' άφτες οί εξετάσεις, πώς να σου πώ; δέ μ' άρέσουνε, δέ μου 'ρχονται στο λογαριασμό, δέν πρέπει να γίνουμ' εξετάσεις τελος-πάντων. Τάχα δέν μπορεί να μάθει κανείς γράμματα και χωρίς να δώσει εξετάσεις;

Τάκης
Δέν ξέρω τί να σου πώ;

Λυκούργος
Τάκη, ξέρεις τί σκέβουμαι;

Τάκης
Τί;

Λυκούργος
Θα μελετώ στο έξξς πολύ πολύ, για να μάθω πολλά γράμματα, κι έμα μεγαλώσω να γίνω ύπουργός τής παιδείας, τ' άκούς; για να καταργήσω τις εξετάσεις.

M. ΦΙΑΗΝΤΑΣ

ιέρο που λέν πόλεμο, και παίρνοντας τό Δερφικό να τον παραδώνανε στους Δερφούς. Μά μόλις έφυγαν, στρατέψαν πάλι οί 'Αθηναίοι, και κυριέβοντας τον τον παραδώνανε στους Φωκιδιώτες.

113. Κι' έπειτα, άφού μετοκλήθηκε καιρός, έρχοντας οί Βοιωτοί τον 'Ορχομενό, τή Χαϊρώνεια, και μερικά άλλα μέρη τής Βοιωτίας, οί 'Αθηναίοι με 1000 δικούς τους όπλίτες και μ' όσους έτυχε από κάθε σύμμαχο στρατέψανε σ' άφτά τά μέρη που τους εΐταν όχτρικά, και στρατηγούσε ο Τολμίδης του Τολμαίου. Κι' άφού πήραν τή Χαϊρώνεια και τής πούλησαν τους κατοικούς της, στήσανε μέσα (81) φρουρά και γύριζαν πίσω. Και στην Κορώνια, ενώ βιάδιζαν, τους ρήχνουνται οί Βοιωτοί οί ξέριστοι όχτρών 'Ορχομενό και μερικοί Λοκροί μαζί τους και ξέριστοι 'Εβοιάτες κι' όσοι εΐταν με τό ίδιο κόμμα· και νικώντας στη μάχη, άλλους 'Αθηναίους σκότωσαν, άλλους πιάσανε ζωντανούς. Τότες τραθήτηκαν άπ' όλη τή Βοιωτία οί 'Αθηναίοι με τον όρο να πάρουν πίσω τους αΐχμαλώτους. "Ετσι οί ξέριστοι γύρισαν ξανά (82) στην πατρίδα τους, κι' όλοι οί

(81) καταστράσαντες. "Ο Herwerden έγκαταστράσαντες.
(82) "Ο Stahl συμπραίνει πώς κίτι χάρηκε ύστερα από τό κατελθόντες.

Βοιωτοί έγιναν πάλι ανεξάρτητοι.

114. Κατόπι δέν πέρασε πολύς καιρός κι' ή "Εβιοια άποστάτησε από τους 'Αθηναίους. Κι' ενώ είχε πιά περάσει άντίκρυ ο Περικλής με στρατό, του μνηούν πώς άποστάτησαν τά Μέγαρα, πώς οί Πελοποννησιώτες έτοιμάζονται να πατήσουν την 'Αττική, και πώς ή φρουρά των 'Αθηναίων χαλάστηκε από τους Μεγαρήτες έξόν όσοι ξεφύγανε στη Νίσαια. Κι' άποστάτησαν οί Μεγαρήτες κρίζοντας βοηθούς Κορθινούς και Σικυωνιούς κι' 'Επιδαβρήτες. Πίσω τότες ο Περικλής έφερε τό στρατό, κι' έπειτα οί Πελοποννησιώτες κατέβηκαν ως στη Λεψίνα τής 'Αττικής και τή Θρία και τά κούρσεψαν με στρατηγό τον Πλειστοάναχτα του Παψανία, του βασιλιά των Λακωνών. Παραμπρός(83) όμως δέν προχώρησαν(84), παρά φύγανε στα μέρη τους. Τότες ξαναδιάβηκαν οί 'Αθηναίοι στην 'Εβιοια με στρατηγό τον Περικλή και την κυριέψαν όλόκληρη, κι' όλους τους άλλους τους βιάσανε να συνθηκολογήσουν, μά τους 'Εστιάτες τους έδιώξαν και κράτησαν τον τόπο τους οί ίδιοι.

115. Γλήγορα έπειτα, σαν έφυγαν από την "Εβιοια, εκλεισαν ειρήνη με τους Λακωνες και τους συμμάχους τους τριάντα χρονών, δίνοντας τους πίσω τή Νίσαια, τις Πηγές, την Τροϊζήνα, και την 'Αχαΐα· γιατί άφτά κρατούσαν των Πελοποννησιωτών οί 'Αθηναίοι.
"Εξη χρόνια κατόπι ξέσπασε πόλεμος των Σαμιωτών και Μιλητιανών για την Πριήνη, και καθώς έγαναν οί Μιλητιανοί, πήγανε στην 'Αθήνα και κατακράβαζαν τους Σαμιώτες· μαζί τους ενεργούσαν κι' από την ίδια τή Σχμο μερικοί πολίτες που ζητούσαν πολιτικές αλλαγές(85). 'Αρμινίζουσε λοιπόν οί 'Αθηναίοι με 40 καράβια στη Σάμο, όπου στήσανε δημοκρατία, και πήραν των Σαμιωτών όμήρους από 50 παιδιά κι' άντρες και τους άφισανε στη Λήμνο, και βάζοντας φρουρά έφυγαν. Μερικοί όμως Σαμιώτες δέ στάθηκαν παρά ζήκοψαν άντίκρυ στη στεριά, και συναγρικημένοι με τους πρώτους στο νησί και με τό σύμμαχό τους τον Πισσούθη του 'Γσταστή που κυβερνούσε τότες τή Σάρδη, στρατολόγησαν ως 700 βοηθούς και πέρασαν νύχτα στη Σάμο. Και πρώτα σήκωσαν επανάσταση εναντίον τής δημοκρα-

(83) και τό πλέον. "Ο Herwerden κός τό πλέον.
(84) ούκέτι. "Ισως ούτε.

τοια, εκλεισαν ειρήνη με τους Λακωνες και τους συμμάχους τους τριάντα χρονών, δίνοντας τους πίσω τή Νίσαια, τις Πηγές, την Τροϊζήνα, και την 'Αχαΐα· γιατί άφτά κρατούσαν των Πελοποννησιωτών οί 'Αθηναίοι.

"Εξη χρόνια κατόπι ξέσπασε πόλεμος των Σαμιωτών και Μιλητιανών για την Πριήνη, και καθώς έγαναν οί Μιλητιανοί, πήγανε στην 'Αθήνα και κατακράβαζαν τους Σαμιώτες· μαζί τους ενεργούσαν κι' από την ίδια τή Σχμο μερικοί πολίτες που ζητούσαν πολιτικές αλλαγές(85). 'Αρμινίζουσε λοιπόν οί 'Αθηναίοι με 40 καράβια στη Σάμο, όπου στήσανε δημοκρατία, και πήραν των Σαμιωτών όμήρους από 50 παιδιά κι' άντρες και τους άφισανε στη Λήμνο, και βάζοντας φρουρά έφυγαν. Μερικοί όμως Σαμιώτες δέ στάθηκαν παρά ζήκοψαν άντίκρυ στη στεριά, και συναγρικημένοι με τους πρώτους στο νησί και με τό σύμμαχό τους τον Πισσούθη του 'Γσταστή που κυβερνούσε τότες τή Σάρδη, στρατολόγησαν ως 700 βοηθούς και πέρασαν νύχτα στη Σάμο. Και πρώτα σήκωσαν επανάσταση εναντίον τής δημοκρα-

(85) νεωτερίσαι την—πολιτείαν. Γράφει νεωτερίσαι—ές την πολιτείαν. Πρ6. 132 νεώτερον τι ποιείν ές αυτόν.

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΟ ΚΗΡΥΓΜΑ

Όστις θέλει δλίσω μου ελθείν, άπαρνησάσθω έαυτόν και άράτω τόν σταυρόν αυτού και άκολουθήτω μοι. Ός γάρ άν θέλη τήν ψυχήν αυτού σώσαι, άπολέσει αυτήν.

Μάρκος 8.

Χωρίς άπόγυρους, χωρίς λόζες, χωρίς φιλοσοφίες ή Χριστός με τά λίγα του λόγια έδωκε στον άνθρωπο τή συμβουλή τής προκοπής και του μεγαλείου. Θέλεις ν' άποθεωθής, θέλεις νά ψηλώσης άπ' τά καταβάθα τής γής, όπου σέρνεσαι σά σκουλήκι, άνθρωπε, θέλεις ν' άνιέθης στού ούρανού τά άστροφέγγα πλάτια, άπαρνήσου τόν έαυτό σου, παρε στον ώμο σου τόν σταυρό κι' άκολουθα με άν θέλεις νά σώσης τήν ψυχή σου πρέπει πρώτα νά τή χάσης. Πόσες άλήθειες πραχτικές κρύβουν αυτές οι δλόχρυσες συμβουλές! Πόσο ύλικό μεγαλείου και για τά άτομα και για τά έθνη έχουν μέσα τους αυτά τά λίγα με ζουμερά λόγια.

Η άυταπάρνηση, του έγωϊσμού τού δώζιμο, νά τού μεγαλείου τού κόσμου ή πλάστης. Λησιμόνης, άνθρωπε, τού έαυτού σου τις άδυναμίες, ρίξε τες άπό πάνω σου σαν κακό φορτίο, κι' έχεις τή δύναμη νά προχωρήσης έμπρός εκεί, όπου μηδ' έκοψε τού μυαλό σου πώς μπορείς νά φτάσης. Αύτή τή συμβουλή πρώτα άπ' όλους πρέπει νά τή πάρη στά σπουδαία ή Ρωμιός· γιατί αυτός είναι, όπου με τόν έγωϊσμό του κοντεύει όλα νά τά καταστρέψη και πρώτα πρώτα τόν έαυτό του, πού θαρρεί πώς ή έγαϊσμός του τότε μεγαλώνει και τόν θριεύει. Καμαρώνουν μερικοί μας γιατί οι Ρωμιόι ως άτομα προκόδουν, ως άτομα δείχνουν παλληκαριά και θαρρος, ως άτομα κάνουν και δείχνουν και δέν καταλαβαίνουν πώς ίσα ίσα έδω κρύβεται τού μυαλικό, πού είμαστε άπρόκοφοι ως έθνος κι' άνίκανοι πολλοί μαζί νά κάμουμε κάτι τι πού νάνα προκοπή τών πολλών και δύναμη τού όλου. Ο Ρωμιός κοιτάζει τού έγώ του τού σημερινό, τίποτε άλλο δέν τότε νοιάζει ούτε για τού αύριο, ούτε για τού παιδί του, ούτε

τίας και τσάκωσαν τούς άρχηγούς (86), έπειτα, άφου έκλεψαν τούς δηήρους τους άπύ τή Αθήνα, άποστάτησαν τή Σάμο άπό τους Αθηναίους, πού τούς φρουρούς τους και τούς έπιτρόπους τους όσους είτανε στο νησί τούς έστειλαν τού Πισσούθνη, και τότες έφτύς έτοιμάζανε στρατό νά χτυπήσουν τή Μίλητο. Μαζί τούς άποστάτησαν κι' οι Βυζαντινοί.

116. Κι' οι Αθηναίοι, μόλις πληροφορήθηκαν, άρμένισαν πρός τή Σάμο με 60 καράβια, πού τά 16 δέν πολέμησαν—γιατί μερικά τους έτυχαν άποσπασμένα πρός τήν Καρία νά παρατηρουν τού Φοινικικό στόλο, άλλα πρός τή Χίο και Λέσβο νά παραγγείλουν έπικουρικό—μά τά λοιπά 44 με στρατηγό τόν Περικλή κι' άλλους έννιά θαλασσομάχησαν κοντά στην Τραγία τού νησι πρός 70 Σαμιώτικα καράβια, πού τά 20 είτανε μεταφερτικά κι' έτυχαν όλα νά λάμνουν όχ τή Μίλητο (87), και νίκησαν οι Αθηναίοι. Έγτερα έφτασαν άπό τήν Αθήνα 40 έπικουρικά καράβια, κι' άπό τή Χίο και Λέσβο 25, και τότες βγήκαν όζω και νικώντας στην ξηρά πολιορκούσαν τήν πολιτεία με τρία τείχη (88), καθώς κι' άπό τή θάλασσα με τού στόλο Στο μεταξύ πήρε ή Περικλής 60 καράβια άπό τά πολιορκητικά και

(86) τή δέμη επανέστησαν και εκράτησαν τών πλείστων. Αντι πλείστων γράψε προστάτων. Η φράση προστάται τού δήμου είναι άρκετά συνειδημένη.

(87) άπό Μίλητου. Ίσως επί Μίλητου.

(88) τρισί τείχεσι. Άπίθανο. Κάτι σαν τρισχιλίους όπλίταις θέλει τού κείμενο.

για τή γενεά του, ούτε για τήν πατρίδα του. Θέλει νά κάμη αυτός, θέλει νά έχη αυτός, θέλει ν' άκουστή αυτός, κι' άδιάφορο τού είναι τού κάθε άλλο. Γίνεται ύπουργός· τίποτε άλλο δέν συλλογιέται παρά πώς ν' άπομείνη ύπουργός, ευκή του και καμάρι του θά τ'όχε άν μπορούσε νάποθάνη τεντωμένος ή κουβαριασμένος μέσα στο ύπουργικό του χαρτοφυλάκι. Δέν κάνει τού καλό, όχι γιατί δέν τού θέλει, παρά γιατί δέν έχει τή δύναμη ν' άπαρνησθή τόν έγωϊσμό του. Έρχεται ή ένας βουλευτής και τού γυρεύει τού τάδε ζήτημα: ή Ύπουργός καταλαβαίνει πώς αυτό είναι κακό και κάνει ν' άντικόψη τού βουλευτή άπ' τού ζήτημά του· κείνος τού λέγει: ή τού κανείς ή φεύγω· και νά σου ή Ύπουργός δίνει προσαγή νά γίνη κείνο πού διώχνει ή ψυχή του. Και λοιπόν πώς θά προκόψη τού δημόσιο, όταν ή Ύπουργός δέν έχει τού θάρρος νά είπη στο βουλευτή: Αυτό πού μου ζητάς δέν γίνεται, για τού και για τού είναι κακό· θέλεις νά φύγης; στο καλό. Θά πείσω άπ' τού Ύπουργείο; πειό καλά νά χάσω έγώ χίλια χαρτοφυλάκια παρά ή πατρίδα μου ένα φυλλάκι άπ' τού δικίο της κι' άπ' τήν προκοπή της. Τόν έμποδίζει τού έγώ νά κάμη κείνο πού πρέπει· θέλει τού έγώ τού νάνα Ύπουργός, για τίποτα άλλο δέν τόν μέλει κι' έτσι τού Ρωμείο δέν έχει νά προσμείνη κανένα καλό άπό κεινούς πού λογιώνται πρωταργάτες τής προκοπής του. Τού έγώ δέ θυσιάζει άπ' τού κέρι του μηδ' ένα ψίχουλο. Άκούς εκεί, σου λέει, νά μην κάμω τού θέλημα τού βουλευτή, νά φύγη νά πω με τ' άλλο κόμμα, νά πείση τού Ύπουργείο, και νά έρτη στα πράματα ή Αλφαβήτας! Όχι, δέν γίνεται αυτό· τί τάχα έγώ θά τού διορθώσω τού Ρωμείο; Άν πείσω γώ κι' έρτη κείνος, τότε δά θά τού άπορημαζή. Πειό σφύρο λοιπόν για τού Κράτος είναι νάπομείνωμε 'μεις στα πράματα κάνοντας και μερικά στραβά, παρά νάφήσωμε νάρτουν άλλοι πού θά τάποστρωθώσουν όλότελα. Σ' αυτούς τούς λίγους διαλογισμούς φαίνεται όλάκαιρος ή Ρωμιός. Για τού καλό και τήν ήθική δέ θυσιάζει τήν φιλοδοξία του· όλους τούς άλλους όζ' άπ' τόν έαυτό του τούς θεωρεί τίποτα, πώς δέν μπορούνε τίποτα τής προκοπής νά κάμουν. Θέλοντας ν' ανεπαψη τή συνείδησή του για τού κακό πού κάνει τούς λέει πώς άν είτανε άλλος θάκανε μεγαλύτερο κακό και για τούτο πρέπει νάνα ευχαρι-

τράβηξε βιαστικά κατά τήν Κάβνο και Καρία, γιατί τού ήρθε είδηση (89) πώς πλακώνει Φοινικικός στόλος γιατί είχε πριν τρέξει άπό τή Σάμο με 5 καράβια ή Στρησαγόρας κι' άλλοι: νάν τότε φέρουν (90).

117. Τότες έξαφνα λάμνουν όζω οι Σαμιώτες, και χουμώντας σε άχείρωτο τού σταθμό τών Αθηναίων κατάστρεψαν τά καράβια τής προφυλακής και νίκησαν όσα άλλα σηκωθήκανε νάν τούς άντικρούσουν, κι' έτσι όρισαν τή Σαμιώτικη θάλασσα ως 14 μέρες, μαζώντας και βγαζοντας όσα ήθελαν. Σά γύρισε όμως πίσω ή Περικλής, τούς ξανάκλεισε μέσα. Έπειτα ήρθε καινούρια βοήθεια άπό τήν Αθήνα, 40 καράβια με τού Θεουκιδίδη, τόν Αγωννα, και τού Φορμίωνα, και 20 με τόν Τληπόλεμο και τόν Αντικλή, καθώς και 30 καράβια άπό τή Χίο και Λέσβο. Και κάποια άσήμαντη θαλασσομάχη έκαναν ακόμα οι Σαμιώτες, μά καθώς δέν είχαν τά μέσα ν' άντισταθούν, πείσαν με πολιορκία ύστερα άπό έννιά μήνες και παραδόθηκαν, με τόν όρο νά γκρεμίσουν τού τείχη τους, νά δώσουν δηήρους, νά παραδώσουν τού στόλο, και τά έξοδα νάν τά πλερώσουν όλα σε όρισμένες προθεσμίες.

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

(89) είθαγγελθέντων. Γράφη είθαγγελθέν αυτόφ. Πρ. 3,96 Ησιόδος λέγεται άποθανέν, κρησθέν αυτόφ κτλ.

(90) επί τής Φοινιάδας. Άντι επί χρειάζεται μετά. Δηλαδή όχρητο μετά—μετόχρητο.

στημένος επ' τόν έαυτό του πού εξ αίτίας του έγινε τού πειό μικρό, και δέ συλλογιέται ή άνόητος πώς τού κακό είτε χοντρικά είτε λιανικά γίνεται, τού ίδιο άποτέλεσμα φέρει, τήν καταστροφή τής πατρίδας, πού είναι καταστροφή και τού κανακάρη τού έαυτού του και τών παιδιών του και τής γενιάς του.

Σέ όλα μας οι ίδιοι είμαστε· ό,τι θαρρούμε μες πώς είναι καλό μας φαντάζει, πώς για όλους είναι καλό ή πρέπει νάνα. Κ' έδω είναι: ή κόμπος τής κακομοιρίας μας. Και τού πειό κακό είναι πού είμαστε όλοι με τέτοια μυαλά άπό τόν πειό μεγάλο ίσαμε τόν πειό μικρό. Πάρε ένα χαμάλη άπό καταμεσής τού δρόμου και πές του πώς είναι στο χέρι σου νά τότε κάμης Πρωθυπουργό και θέλεις νά τότε κάμης άν είναί αξίος· νά ίδης τί θά σου είπη: Είμαι και παράειμαι αξίος και καλός. Και μη θαρρής αυτό πού σου λέει: πώς δέν τού πιστεύει κι' ή ίδιος; τού πιστεύει με τά σωστά του. Τέτοιο είναι όλο τού Ρωμείο, σάπιο, σακάτικο, σαλιαρικό, μυγιασμένο, ξελωμένο. Χωρίς έλπίδα νά λησμονήση ποτέ κύτες τις λειψάδες του. Τού είδαμε στους Ολυμπιακούς άγώνες: έμεις οι άγύμναστοι, οι άτεχνοι, πού δέν έμάθαμε ακόμα τί θά πη γυμναστική και τάξη κι' ύπομονή, θαρρέψαμε πώς θά νικήσουμε κεινούς πού άπό γεννησιμό τους γυμνάζονται και ξέρουνε τί θά πη άγώνας και νίκη· κι' άμα βλέπαμε πώς μάς νικούσανε, πεισιμόναμε, θυμόναμε, σαλιαρίζαμε και καμιά φορά και σφυρίζαμε τούς ξένους. Ήθελα νά ξέρω άν θά κάναμε τού ίδιο, άν θά πεισιμόναμε και θά σφυρίζαμε, άν μας νικούσανε στον άληθινό άγώνα, στον πόλεμο, οι Τούρκοι για οι Βουργάροι και δέ θά χτυπούσανε στο νώμο οι φτέρνες μας στη φευγάλα.

Τέτοια τού λοιπόν μετά μας. Και όμως ή Χριστό δείχνει τού δρόμο τής προκοπής. Άπαρνήσου, σου λέει, τόν έαυτό σου με τά πάθια του, πές του πώς καλό κι' αξιο είναι τού χατήρι του μά ή άλήθεια είναι πώς σοφός δέν είναι, ως φαντάζεται, παλληκαράς δέν είναι, ως τού περνά άπ' τού μυαλό, ή προγονική του δοξα, πού πέρα μέρα τή χτυπά, ως βροντά τού μωρό παιδί τήν κουδουνίστρα του, δέν γιομίζει ούτε τήν κοιλία του, ούτε τή σακούλα του, κι' άν θέλη προκοπή πρέπει νά πεθάνη αυτό τού άνόητο έγώ και στον τόπο του νά μπη ένα άλλο πού θάχη τή δύναμη νά σηκώση στην πλάτη τού σταυρό, πού θά πη θάχη τή δύναμη νά καταλαβαίνη τά σφάλματά του και νάχη τήν όρεξη νά τά διορθώνη.

Μά τί τά λέμε; Στού κρυφού τήν πόρτα, όσο θέλεις βρόντα. Χίλια λόγια ένα άπρο· άφου δέν μπορείς νά μας συνεφέρνη ή γερή κατακεφαλιά τού ένενήντα έφτά θά πη πώς δέν μάς πιάνει όλου τού κόσμου ή σοφία κι' ή πειό γλυκός και γνωστικός λόγος.

Και τί θά γίνη τού λοιπόν; Θά γίνη κείνο πού ξανάγινε· μια μέρα θά ζυπνήσουμε άποκάτω άπ' τού ζυγό κανενοού, πού δέν έχει προγόνους νά τούς νειρεύεται μέρα μεσημέρι· με όρθάνοιχτα μάτια. Αυτό δέν θά γίνη ποτέ, θά μάς πη ή Μιστριώτης, διότι ή Θεός τής Ελλάδος είναι κραταιός και δέν θά έπιτρέψη, όπως οι άπάγονοι τού Μιλτιάδου και τού Πλάτωνος κτλ. γίνωσιν έρμαια τών βαρβάρων. Άς μάς συχωρήση ή σοφολογιώτατος νά τού πούμε πώς ή ίδιος ή Θεός είπε, ότι όποιος θέλει νά πάη κατόπι του πρέπει ν' άπαρνησθή τόν έαυτό του, νά πάρη στο νώμο τού σταυρό, κι' όχι νάνα τού Περικλή έξάρδερφος και τού Δημοστένη συμπίθερος. Αυτό πρέπει καλά νά τού θυμούμαστε.

Ο ΚΗΡΥΚΑΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ